РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
"LIBERTY"
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., вівторок, 28-го мая 1918. Ч. 63. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, May 28, 1918. No. 63.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ ПРОТИ ГЕТЬМАНА СКОРОПАДСЬКОГО.

Мирові переговори України з Москвою мають розпочати ся дня 28. мая.

Проголошенє білоруської републики під німецьким військовим протекторатом.

Корабель „Молдавія" з транспортом американського війска затоплений. — 53 жовнірів згинуло.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ З МОСКВОЮ НАЗНАЧЕНІ НА ДЕНЬ 28. МАЯ.

Грушевський і Голубович обіцяли не скликувати засідань Укр. Центр. Ради.

МОСКВА, 23. мая. — **ҐЕН. СКОРОПАДСЬКИЙ, ГЕТЬМАН УКРАЇНИ, І ПРЕДСТАВНИКИ РОСІЙСЬКОЇ САВЄТСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ РОЗПІЧНУТЬ МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ ДНЯ 28. МАЯ,** як се подано нині тут до відома.

Грушевський і Голубович, провідники Української Центральної Ради, приобіцяли закрити засіданя сього тіла, але конференція селян на тайнім засіданю ухвалила спротивити ся всяким мировим переговорам, в котрих Скоропадський брав би участь.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ ЗВОДЯТЬ БОРОТЬБУ З НІМЦЯМИ.

Виступають також рішучо проти правительства Скоропадського.

МОСКВА, 18. мая. — **СЕЛЯНИ ПІДНОСЯТЬ БУНТ ПРОТИ НОВОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА НА УКРАЇНІ,** як се доносять нинішні вечірні часописи.

В чернигівській ґубернії селяни прогнали нових урядників і побили німецько-українські війска, які вислано для здавленя бунту.

В Полтавщині селяни віднесли також побіду в битві з військами, яка тривала через три дні і спричинила тяжкі втрати.

Опір зі сторони селян і страйк зелізничих робітників, яко протест проти нового режіму, стоять сильно на перешкоді вивозови збіжа з України до Німеччини. Окрема комісія, призначена для вивозу, є під теперішну пору майже безчинна.

Ґен. Айхгорн, головний командант німецьких війск на Україні, відніс ся до німецького правительства зі жаданем, щоби з Німеччини прислати велике число зелізничих робітників.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД ПРОТИ „ПРОВІНЦІОНАЛЬНИХ" КОМІТЕТІВ.

На Україні проголошено, що дідичі є позбавлені своїх прав.

МОСКВА, 24. мая. — Російська бездротна телеґрама, яку одержав департамент загр. справ, доносить, **що около 2.000 осіб, між ними й селяни, згромадили ся на віче в Києві, але німецькі власти заборонили віче.**

Український нарід є сильно обурений проти „провінціональних" комітетів. Треба здогадувати ся, що сї комітети зістали утворені в ріжних українських провінціях під охороною німецьких війск.

Дальше доносить телеґрама, **що на Україні проголошено дідичів позбавленими своїх прав.**

Німці вивозять з України всякі средства поживи.

НІМЦІ ЗАВЕЛИ СЯ НА УКРАЇНСЬКІМ ЗБІЖУ.

Селяни нищать свої збіжеві засоби.

ВАШІНҐТОН, 25. мая. — Нинішні бездротні телеґрами подають огляд московської преси, яка підносить факт, що німецькі провідники зазнали великого заводу щодо великих складів збіжа на Україні.

Звіт німецьких властий звучить:

„Наші комісарі прийшли до переконаня, що збіжеві засоби на Україні є недостаточні. Сійба в останнім роцї була недостаточна, бо селяни були певні того, що їх жнива не будуть заплачені артикулами, яких вони потребують.

„Властителі дрібних посілостий спалили свої збіжеві засоби. Всї селяни є добре зоружені і ворожо настроєні. Взагалі трудно є навязувати з ними якінебудь торговельні зносини.

„Можливе є підчас дальшого наступу наших війск в глиб краю при помочи оружної сили здобути поважнійшу скількість средств поживи. В кождім однак случаю надія на поправу нашого положеня під зглядом поживи є дуже непевна".

ҐР. ФОРҐАЧ АВСТРО-УГОРСЬКИМ АМБАСАДОРОМ НА УКРАЇНІ.

АМСТЕРДАМ, 24. мая. — Телеґрама з Відня доносить, **що ґр. Форґач з австро-угорського міністерства загр. справ, є в дорозі до Києва, щоби обійняти становище австро-угорського амбасадора на Україні.**

НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА КОЛО КУРСКА.

Курський савет переводить „революційну мобілїзацію".

ЛОНДОН, 24. мая. — **Сильні німецькі війска, як доносять вісти з Москви, є нагромаджені у віддаленю 25 миль від Курска між Дніпром і Доном.**

Курський савет робітників і салдатів порішив проголосити „революційну мобілїзацію" в цїли оборони. Наступ Німців, які нарушили берестейський договір, викликав критичне положенє.

Битва між Німцями і Поляками коло Києва.

МОСКВА, 17. мая. — **Друга польська армія, давши відмовну відповідь на ультимат Німців, які зажадали, щоби вона в протягу 24 годин зложила оружe, виступила до битви в околиці Києва,** як се доносить нинішна телеґрама з того-ж міста.

В битві брало участь около 15.000 жовнірів. Втрати були великі.

Поляки ставлять Німцям завзятий опір.

МОСКВА, 19. мая. — **Зусиля Німців, щоби розоружити польські війска на Україні і в минській ґубернії стрічають на сильний опір зі сторони Поляків.**

Другий польський корпус під командою ґен. Маковецкого, який стояв табором в Каневі над Дніпром, в київській ґубернії, злегковажив собі ультимат німецького команданта, котрий візвав його, щоби в протягу 24 годин зложив оруже. Німецький комендант опісля оправдував ся, кажучи що в тій справі зайшло непорозумінє, але відтак в ночи дав приказ зробити наступ і заняв одно село.

Польські війска обкопали ся і бороли ся проти 15.000 Німців, завдаючи неприятелеви тяжкі втрати, причім однак і самі тяжко потерпіли. Битва тривала через кілька днів. Німці мусїли остаточно уступити, втративши кілька гармат.

Перший польський корпус недалеко Рогачева ще доси не зложив оружа. Треба надіяти ся, що кождої хвилї прийде тут до битви, бо після приказу баварського князя Леопольда всі польські війска мають бути розоружені.

Німці розоружують також українські війска, які позістали вірні Українській Центральній Раді і які ставлять Німцям опір.

Війскам Української Центр. Ради, як також війскам польським, селяни дають поміч.

Фінляндія має зорґанізувати

НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ПІДЧАС НАСТУПУ НІМЦІВ АМЕРИКАНСЬКА АРМІЯ У ФРАНЦІЇ БУДЕ ЧИСЛИТИ 800.000.

ВАШІНҐТОН, 24. мая. — Теперішну силу американської армії у Франції оцінюють на 700.000 людий. **З днем 1. червня, коли то загально надіють ся розпочатя нового наступу Німців, американські війска в Европі будуть числити около 800.000 людий.**

(Дня 20. цьвітня заявив був секретар війни, Бейкер, що число американського війска перейшло 500.000).

Баварські війска на американськім фронті.

З АМЕРИКАНСЬКОЮ АРМІЄЮ У ФРАНЦІЇ, 24. мая. — Німецькі полки, які доси стояли проти американських війск на боєвім фронті коло Туль, відійшли на північний фронт (Іпр-Амен). Їх місце заняли баварські резерви.

КОРАБЕЛЬ „МОЛДАВІЯ" З АМЕРИКАНСЬКИМ ТРАНСПОРТОМ ВІЙСКА ЗАТОПЛЕНИЙ.

Залога виратувана; 56 жовнірів бракує.

ЛОНДОН, 24. мая. — **Анґлійський зоружений корабель „Молдавія" з американськими війсками на покладі, впав жертвою підводної лодки.**

Залога в цілости виратувана. 56 жовнірів доси бракує.

Урядовий звіт адміралїції звучить:

„Зоружений торговельний корабель „Молдавія" зістав вчера рано затоплений.

„Між залогою втрат нема. З американських жовнірів 56 доси бракує.

„Заходить можливість, що вони згинули підчас експльозії.

„Молдавію" затоплено без остереженя. Ніч була місячна. Хоч патрулї постійно стояли на сторожі, підводну лодку не завважено перед ударом торпеди.

„Більшість жовнірів спала тоді в гамаках на покладі корабля. Серед залоги і жовнірів не було переполоху. Всі спокійно дожидали приказів.

„Коли показало ся, що корабель потопає, конвоюючі кораблї забрали людий до себе. Жовніри втратили майже всі свої річи. Їм дано нову одежу, скоро лише їх висаджено в пристанях".

„Молдавія" числила 9.500 тон. Отсе третий з ряду корабель з транспортом американських війск, який затопили Німці.

Дня 17. жовтня затопили Німці корабель „Антілес", який повертав з Европи до Америки. Тоді згинуло 70 людий. Другим кораблем була „Тусканія", яку затоплено 5. лютого недалеко берегів Ірляндії. Втрата виносила 101 жовнірів.

Число жертв виносить лише 53.

ВАШІНҐТОН, 25. мая. — **Департамент війни оголосив нині імена 53 членів компанії Б, 58. полку піхоти, які згинули підчас затопленя корабля „Молдавії".**

На покладі „Молдавії" находило ся всего 480 жовнірів з 58. полку піхоти. Всі, що згинули, належали до компанії Б.

ЗМАГАНЯ НАРОДІВ до самостійности.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ПРОГОЛОШЕНЄ БІЛОРУСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ.

Република має позістати під німецьким військовим протекторатом.

ЛОНДОН, 24. мая. — **За згодою Німеччини проголошено білоруську републику,** як се доносить кореспондент аґенції „Ексчендж Телеґраф" у своїй телеґрамі, датованій в Москві дня 16. мая.

Телеґрама подає дальше, **що утворено коаліційне правительство та що ведуть ся переговори між Білорусинами і Литовцями в справі спільного союза обох держав. Білорусь мала би становити окрему державу під німецьким військовим протекторатом.**

Музулманське правительство на Кримі.

МОСКВА, 12. мая. (Телеґрама спізнена). — **Центральні держави,** як се доносить німецька урядова бездротна телеґрама, **годять ся з поглядом турецького правительства, що на чолї кримського правительства мають стояти музулмани.**

Полуднева часть Криму є заселена Татарами, які визнають музулманську (магомеданську) віру.

Італія за утворенем жидівської держави.

РИМ, 24. мая. — Італійське правительство заявило ся **за утворенем з Палестини самостійної жидівської держави.** Італія ставить однак застереженє, щоби католицькі інтереси в жидівській державі були забезпечені.

Нова жидівська держава мала би бути признана по полагодженю жидівської справи після закінченя війни.

В Росії:

(True translation filed with the Poststmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Представник Америки покидає Росію.

МОСКВА, 17. мая. — Полковник Реймонд Робінс, голова американської місії Червоного Хреста в Росії і неурядовий представник Злучених Держав перед большевицьким правительством, покинув Москву і находить ся в дорозі до Америки. Разом з ним виїхало також значне число членів американської місії.

(Американський посол, Френсіс, який перебуває тепер у Вологдї, не заступає Злучених Держав перед большевицьким правительством, бо сього правительства Злучені Держави доси ще не признали. Полковник Реймонд Робінс був тому лише неурядовим представником Злучених Держав.).

Німеччина зажадає від Росії зірваня з аліянтами.

ЛОНДОН, 25. мая. — Вісти з Москви доносять, що в російських політичних кругах панує переконанє, **що Німеччина поставить Росії небавом новий ультимат, в якім зажадає від неї цілковитого зірваня з аліянтами.**

Премієр Ленін мав заявити, що істнованє савєтського правительства залежить від висліду боротьби на західнім фронті, а не від берестейського договору.

Анґлія невдоволена з большевиків.

ЛОНДОН, 25. мая. — Лорд Роберт Сесіл, член анґлійського кабінету, обговорюючи справу положеня Росії, заявив:

„Відносини в Росії постепенно погіршають ся. Вплив Німеччини в деяких областях постійно зростає, хоч з другої сторони треба признати, що деякі кляси російського загалу стають щораз більше проанґлійські. **Але анґлійське правительство зовсім не є вдоволене з правительства большевиків, яке в більшости улягає впливам Німців.**

„**Кадетська партія** (конституційні демократи) **була все найбільше приязна для Анґлії. Коли би ся партія перейшла на сторону Німеччини, наслідки сього були би для Анґлії нещасливі".**

Москалї дальше протестують.

ВАШІНҐТОН, 24. мая. — Московське правительство вислало до Берліна, як се доносить бездротна телеґрама до департаменту загр. справ, знова протест проти надужить німецьких властий в ріжних місцевостях Росії. В протестї підносить ся закид, що зоружені німецькі кораблї бомбардують міста над Чорним морем, що потоплено російські рибацькі лодки та що німецька підводна лодка затопила російський корабель з подорожними.

В протестї говорить ся також про напад німецької підводної лодки на Чорнім мори на шпитальний корабель. Московське правительство протестує також проти конфіскованя російських маєтків у Фінляндії Німцями.

Податкова система в Росії.

МОСКВА, 20. мая. — Промовляючи на конференції членів фінансової секції всеросійського конґресу савєтів, Николай Ленін заявив, що дотеперішна система збираня гроший для держави при помочи виданя паперових гроший і накладане контрибуцій мусить бути залишена, а заведена **центральна система податкова.**

Соціялісти, говорив Ленін, є радше за уподаткованем реальностий і особистого доходу ніж за посереднім уподаткованем. Ленін виявив надію, що савєтське правительство ухвалить завести загально-доходовий податок, плачений кождого місяця.

Видане нових гроший.

Теперішні гроші мають бути в короткім часї заступлені новими. Особи, які посідають малї квоти, дістануть за кождий старий рубель новий рубель, але особам, які посідають великі суми, будуть вимінені давні гроші з відповідним обнизенем.

Ленін припускає, що буржуазія, яка нагромадила великі суми, буде противити ся такому плянови. Ленін візвав соціялістів, щоби йшли разом в остаточній боротьбі, яка є конечна при переведеню економічних реформ.

Большевицьке правительство в Швайцарії.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 24. мая. — Швайцарське правительство допустило большевицьку місію під проводом Литовця, Берсіне, однак під услівєм, щоби вона не робила зусиль викликувати нелад.

Тому, що Швайцарія доси ще не признала большевицького правительства, місія має характер неурядовий.

В Румунії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Поділ великих посілостий поміж селян в Румунії.

БУКАРЕШТ, 24. мая. — **Румунська консервативна партія заявила ся за вивласненем великих посілостий і розділом землї поміж селян.** Таку заяву зложив вчера у своїй бесїді президент румунського кабінету, Александер Марґільоман, розпочинаючи виборчу кампанію.

Партія заявила ся за свобідною відвічальною пресою і її бажанем є перевести вибори до нового парляменту, який перед полагодженем всяких внутрішних справ потвердив би мировий договір Румунії з центральними державами.

В Німеччині.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Лівонія і Естонія мають бути влучені до Німеччини.

ЦЮРІХ (Швайцарія), 25. мая. — Німецьке правительство вручило большевицькому послови Йоффе в Берлїні резолюції, ухвалені на спільнім засіданю лівонської і естонської народних рад в Езелі, а в яких є висказане бажанє народів, **щоби були відділені від Росії, а влучені до німецької держави.**

(Продовжене на стор. 2-гій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
NICHOLAS D. WELYCHKO, Assistant editor.

ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Український письменник Іван Нечуй-Левицький помер.

Вісти з Києва доносять, що там помер дня 2. цьвітня с. р. великий український письменник Іван Нечуй-Левицький, проживши 80 літ.

В день смерти письменника професор Грушевський на засіданю Української Центральної Ради виголосив жалібну промову зворушуючими словами, вказуючи на великі діла покійного на полі літератури та осьвідомленя народу. На похорон зїхало ся велике число людий і тіло похоронено з найбільшими почестями.

Іван Нечуй-Левицький написав споре число творів, описуючи житє живими красками. Читаючи їх, бачить ся немов на яві людий, з їх злиднями, радощами і блудами. Його писаня визначують ся щирою простотою, як мало у других.

Нечуй-Левицький був непримиримим ворогом всего, що було в дорозі розвитку українського народу; ненавидів ту інтелїгенцію, що подавалась в сторону московської культури; описав яркими словами недолю і терпінє людий, які, не маючи від нікого поради і охорони, зносили гнет.

З основанєм української народної републики його бажанє видіти свій нарід вільним, сповнилось. Бачив він, як той нарід, засуджений царатом на погибель, доконав чуда, визволив ся і став вільним. Бачив ті переходові хвилї, які перейшла Україна від часу революції. Бачив, як російська зволоч руйнувала край, вбивала людий, рабувала й палила все, щоби Україна остала ся знищеною, спустошеною, щоби попхнути її в кігті ворога.

Левицький ненавидів московських грабителїв, тому не меньше мусів ненавидіти і Німців, які, зайшовши на Україну, зачали розпоряджатись так, як московські банди. Смерть вже не дозволила йому побачити сеї прикрої хвилї, в котрій німецькі злочинцї приложили свою руку до поваленя власне тих, які їх запросили під напором розбишацтва пяної московської голоти. Він помер, не побачивши всіх овочів роботи російських і німецьких злочинців.

Помер, однак слава і память по нїм осталась; його дїла завсїди будуть показувати нам, якою стежкою ми повинні йти.

Земля Йому пером!

Німеччина плянує поневоленє України при помочи Туреччини.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

Першим пляном Німеччини у відношеню до України було вділучити її зовсім від Московщини, аби на сході не мала сильного сусіда. Се робила Німеччина в той спосіб, аби виглядало, що вона прихильна для України, але коли Українцї на німецьких плянах пізнали ся і Українська Центральна Рада хотіла вести політику зовсім самостійно, без німецької опіки, Німеччина доконала державного замаху на Україні, усунула народне правлїнє і завела гетьманство під своїм покровом.

Однак і при помочи того гетьманства Німеччина не може так сильно всадовитись на Україні, аби змогла нею господарити на будуче та звязати її так, щоби Україна не могла самостійно і свобідно входити у звязи з другими державами.

Длятого Німеччина вже тепер плянує скривдити і звязати Україну при помочи Туреччини, яка властиво не є вже самостійною державою а німецькою кольонією.

* * *

З останних вістий з Европи виходило би, що Німеччина плянує наложити свої кайдани на Україну на Чорнім мори.

Се видно з того, що як подає телєграма, Німеччина згодила ся на турецьке домаганє, аби **на Кримі** власть узяли в свої руки магометани (Татари). Як звісно, на Кримі найбільше є Татарів, Українців і Москалів і всї ті три народности повинні бути заступлені в правлїню Кримом. А ще важнійша річ, що Крим є властиво природною частию України, отже Україна радше повинна мішатись до справ Криму, а не Туреччина, яка не повинна мати жадного права в північній части Чорного моря. Однак за плечами Німеччини, а властиво на приказ Німеччини, Туреччина чує ся тепер настільки сильною, аби мішатись до не своїх справ.

Инша вістка знова доносить, що Туреччина хоче тепер загорнути цїле **Закавказє, разом з чорноморською областию.**

Се, безцеречно, також німецький плян. Ся Туреччина, яка на 24 міліони населеня має у себе всего 4 міліони Турків і не вміє господарити у своїм краю, мала би ще дістати з німецької ласки в неволю нові народи і великий простір побережа над Чорним морем **і то з великою кривдою для України, бо Туреччина домагаєть ся і так званої чорноморської области, яка є областию козацькою зі значним процентом Українців, а територіяльно є властиво побережем української Кубанщини. Се значило би, що Кубанщина стратила би великий простір чорноморського побережа — в користь Туреччини, що иншими словами значило би страту України в користь Туреччини, а властиво її господаря — Німеччини.**

Се два німецькі замахи на Україну від Чорного моря, а третий можливо довершено в румунськім мировім договорі, якого доси вповні не оголошено, але який, як видно з приватних телєграм, **віддав Румунії полудневу часть Бесарабії** (між Дунаєм і Днїстром), **яка є переважно українська і має велике значінє для України яко часть українського чорноморського побережа.**

Все те виразно вказує на німецькі пляни супроти України.

Німеччина хоче звязати Україну на Чорнім мори: хоче позбавити її свобідних рухів і зробити залежною від німецько-мадярської опіки.

Коли би Німеччина дійсно доконала тих замахів на Україні від Чорного моря, то українська воєнна фльота не представляла би жадної вартости і цїле українське побереже було би безборонне, а українська морська торговля була би здана на турецьку ласку, а властиво на німецько-мадярську.

* * *

Чорне море — се є міжнародне море. До нього мають право народи, яких землї притикають до сього моря, значить Українці, Румуни, Болгари і турецькі та кавкаські народи. Всї ті народи повинні мати свобідний доступ до Чорного моря і забезпечену на нїм свободу рухів, для оборони свого краю і для свобідної морської торговлї.

Се найлїпше забезпечити спеціяльною умовою між народами, до яких належить Чорне море, але така умова мусить опиратись на справедливости, а не на кривдї найбільшого народу, якого землї притикають до Чорного моря — народу українського, в користь штучно удержуваної держави турецької з її німецькими опікунами.

Така кривда довго не потриває. Штучна турецька держава мусить розпасти ся на її природні національні части, а тодї і розвіють ся злодійські німецькі пляни для наложеня турецьких кайданів на Україну.

Українські манїфестації в Галичинї.

В попереднім числї нашої часописи подали ми кореспонденцію п. Володимира Левинського із Швайцарії про „сьвято української державности", яке обходив український нарід в Галичинї дня 3. марта з нагоди заключеня мира між українською народною републикою й осередними державами дня 9. лютого с. р. в Берестю Литовськім.

Була се величава манїфестація, бо як видно з поданих п. Левинським за львівським „Дїлом" чисел учасників в поодиноких містах східної Галичини, український нарід масово й одноушно виступив, аби сказати своє могуче слово — слово привіту братам зза кордону і слово остороги ворогам.

Як звісно, по заключеню берестейського мира, галицька Польща разом з варшавською счинила бунт з приводу віддачі українських країв Холмщини і Підляся Україні. Поляки в Галичині західній і по містах східної Галичини уладили дня 18. лютого демонстрації проти берестейського договору, отже українські манїфестації були передівсїм протестом проти сих польських демонстрацій і безличних домагань, піднесених на тих демонстраціях, аби згадані українські провінції належали до польського королївства. Український нарід сказав, що не зайди в східній Галичинї мають право говорити іменом того краю, але господар того краю — нарід український. Се був український протест, а рівночасно й осторога Полякам, аби на будуче не провокували українського народу, коли не хотять викликати небажаних для себе наслідків.

Але рівночасно, як сказано, сї манїфестації українського народу в Галичинї були привітом Україні, визволеній з довголїтної московської неволї.

Се було дійсно „сьвято української державности в невизволеній Україні" бо був се привіт молодій українській державі — в українськім краю, який ще доси остає під австрійсько-польським ярмом.

Галицькі Українцї витали українську народну републику, якою правив нарід через виборну Українську Центральну Раду.

Український нарід в Галичинї витав сю народну републику, на якої вольности Німеччина виконала замах, а тимсамим вразила і галицьку Україну.

Сьвято української державности, яке обходив наш нарід в Галичинї, має і ширше значінє.

У відношеню до Поляків український нарід в Галичинї сказав, що не позволить їм посягати по землї українські, а у відношеню до центральних держав сказав, що стане в оборонї української державности. Де є признана українська державність, там лише український нарід має право господаря і другі держави не мають жадного права мішатись. Се право українського народа нарушила Німеччина своїм замахом з 26. цьвітня і український нарід в Галичинї бачить тепер, що його привіт українській народній републицї був тільки саме відповідною обороною української державности.

Німеччина нарушила права України, але тим тільки зробила з Українців своїх ворогів.

Тепер всї Українцї знають, що свобода їх рідного краю лежить у розлуці з Німеччиною, у повній розлуці і у повнім признаню української державности. За сим стане не лише київська Україна, але і галицько-буковинська, котра також хоче вже раз зірвати свої звязи з німецько-польськими господарами і стати визволеною разом з усею Україною, де господарем мусить бути ніхто инший — а тільки нарід український.

З принагідних спостережень.

В незгоді згода. — Недобрі просьвічені.

Недавно читав я в якійсь часописи, що **культурний сьвіт змагає до того, аби кождий чоловік міг думати і поступати, як йому диктує його власний розум, аби кождому було вільно висказувати свої відмінні думки та щоби при всім тім кождий був толерантний для другого; щоби помимо тих ріжниць була згода і любов.**

Так зрештою ми чуємо, і часто на зборах, або так денебудь. Ріжниця і побіч неї згода!

Богато слушности можна признавати авторам подібних висказів, однакож не цїлком.

Ріжниця в поглядах, се якраз ґрунт для незгоди. Де є пригожий ґрунт для подїлу поглядів, там є ґрунт для сварок. Першим услівєм згоди між людьми, услівєм, на якім будують ся орґанїзації, є власне спільність поглядів. Згода робить згоду, незгода незгоду. Чоловік менї близкий, коли він любить, що я люблю, коли йде, куди я йду.

А протиприродним є вимагати, щоби хтось був менї товаришем, коли я люблю те, що він ненавидить; коли він хвалить те, що я осуджую; коли він будує, що я руйную, і навпаки.

Погляди, се не самі абстракти — се в дальшім ході наше реальне відношенє до житя.

Треба бути вирозумілим, толерантним — се правда, однакож треба знати і се, що чим дорозші нам якісь погляди, чим близше стоять вони до дійсного житя, тим більше чужі погляди стоять нам в дорозї і ми з конечности мусимо їх усувати, спеperечати ся з ними, гонити їх від себе.

А погляди се така річ, яку чоловік хоче завсїди майже другим накинути — о скільки їх висловлює.

Аби не було незгоди за ріжницю поглядів, то найлїпше, щоби ніхто своїх поглядів не висловлював другому... тількиж, природно, се неможливе.

Ще одно. Чим більше ріжних поглядів на якусь справу має громада, тим більше ся громада некультурна, недозріла. Згода є ознакою здорової сьвідомости, ознакою культурности. Лише на спільних поглядах будуєть ся орґанїзаційна система, а знею широка народна праця, а мало сьвідома громада звичайно сього не розуміє і тому там кождий лїпше знає, по свому знає, а всї разом не знають нічого.

Інтерес народний чи громадський вимагає власне зведеня ріжних поглядів в один погляд і в тім лише напрямі працюють культурні люди.

Свого часу хтось вже говорив про се, що: „безконечний подїл на партії, фракції, ґрупи і т. д. є поганою прикметою політично невиобразованих країн. Коли пр. Анґлїя протягом столїть вдоволяєть ся двома-трома політичними партіями, то Греція, або Сербія, має їх як грибів по дощи. Ніхто-ж не скаже, що політичне житє Греції, або Сербії, є богатше, містить в собі більше відтїнків політичної думки, ніж житє Анґлії. Очевидно, що причина сього явища полягає не в богатствах й ріжнородности, але в убогости політичного житя".

Тесаме можна сказати про краї, тесаме і про громади.

Запамятаймо ще і се, що аби нарід знищити, або поневолити, то його вороги якраз виробляють в него **ріжні** погляди на **одні і тісамі** справи й питаня житя і так доводять до незгоди і безсилости. Бо що значить: Дівіде ет імпера — подїли і пануй?

Се також треба памятати!

В иншім місци хтось скаржить ся, що найсьвідомійші члени товариства найбільше клопоту роблять в товаристві.

Виходить, що вони власне належать до найменьше сьвідомих. Лиха така сьвідомість, що робить людий не такими, як потрібно. А коли сї люди осьвідомили ся в товаристві, то товариство повинно на будуче над сим застановити ся і почати роботу осьвідомлюваня в иншім напрямі. А то виходить, що сї люди не тільки не навчили ся чогось доброго, але навчили ся поганого.

Е. К.

В Німеччинї.

(Продовженє зі стор. 1-шої).

Домаганя німецької соціялїстичної партії.

ЛОНДОН, 25. мая. — Бездротна телеграма з Берна (Швайцарія) доносить, що німецька соціялїстична партія назначила комісію, яка має перевести ревізію партійної програми і предложити її на слїдуючім конґресї соціялїстичної партії.

В програму мають війти між иншим отсї жаданя:

Загальне і рівне право голосованя для обох полів;

парляментарне правительство;

ревізія конституції, позбавленє цісаря права виповідати війну, заключати мир і робити договори та перенесенє сього права на парлямент;

знесенє тайної дипльоматії;

міжнародний трибунал в цїли переведеня розоруженя;

постійна державна контроля над роздїлом сирих матеріялів і удержавленє торговельної фльоти на ріках, каналах і озерах.

Німецька дивізія в Двинську піднесла бунт.

ВАШИНҐТОН, 24. мая. — Російська бездротна телеграма доносить, **що між жовнірами німецької дивізії в Двинську прийшло до бунту, коли вона одержала приказ відїхати на західний боєвий фронт. 50 жовнірів розстріляно, а 1.000 увязнено.** Инші німецькі полки мали уладжувати демонстації в доказ симпатії з війсками, які піднесли револьту.

З инших жерел прийшла до департаменту загр. справ вістка, що 56. полк німецької піхоти в дорозї зі сходу на захід уладив у Везенбурґу демонстрацію проти дальшого веденя війни.

Хоч всякі вісти про бунти серед німецьких війск приниmaєть ся тут з великою осторожностию, то всеж можна припускати, що відносини, серед яких находять ся німецькі війска на російськім фронтї, могли легко підкопати зелїзну карність в німецькій армії.

Гінденбурґ хорий?

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 26. мая. — Ґенерал Гінденбурґ, голова німецкого ґенерального штабу, має лежати в шпитали в Штрасбурґу хорий на тиф, як доносять вісти з того міста.

Вісти доносять, що поголоски про смерть Гінденбурґа є неправдиві, але стан його здоровля є критичний.

Тиф, як доносять, мав в останних часах сильно поширити ся серед німецьких війск.

Вже від довшого часу ходять ріжні поголоски, то про зраненє, то про хоробу, то про смерть Гінденбурґа. Урядових вістий в тій справі не було ніяких.

100.000 армії на поміч Німцям.

КОПЕНҐАҐЕН, 25. мая. — **Німеччина є уповажнена обняти на двайцять лїт економічну контролю над Фінляндією на підставі економічного договору між обома державами,** як се доносить часопись „Берґен Афтенбляд".

Німецькі капітали будуть ульоковані в многих фінських фабриках, а передівсїм в таких, котрі будуть продуктувати артикули, призначені на вивіз.

Фінляндія заключить також з Німеччиною союз в цїли оборони і зорґанїзує 100.000 армію, яка буде віддана Німеччинї до диспозиції на случай, коли би Росія відносила війну. Німецькі офіцири будуть інструкторами у фінських військових школах.

Ґен. Маннергайм протестував остро проти такої згоди, а відтак зложив уряд головного команданта фінських війск.

В Австрії.

Болгарські жовніри атакували поїзд австрійського цісаря.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 26. мая. Поїзд, в якім австрійська цісарська пара повернула з Царгорода до Відня, находить ся в лихім станї. Вісти з пограничного місточка подають подробиці про атакованя цісарської пари підчас переїзду через Болгарію.

Поїзд переходив через Софію, столицю Болгарії. Болгарські жовніри метали в поїзд камінєм. Мало впасти також кілька стрілів і кілька осіб зістало ранених кусниками скла з побитих шиб. Підчас переїзду через Болгарію болгарське населенє не витало австрійської пари, лише декуди відбули ся розмірно малі військові демонстрації.

Насильства большевиків над Україною.

Резолюція 44-тої окремої української телеграфічної роти.

Ми, козаки і офіцири 44-тої окремої української телеграфічної роти, обговоривши питання про сучасне становище і беручи на увагу, що війна, яку обявив „Совет Народних Комісарів" Україні, розрізняє російську демократію з демократиями других країн російської федеративної републики і єсть розрізнене, а також і сама війна губить революцію не лиш одної України, або Московії, а взагалі всеї російської федеративної републики, що „Совет Народних Комісарів", поставивши сам себе на чолі московського народу, не відповідальний перед иншими народами, населюючими Росію, не має ніякого права посягати на права Української Центральної Ради та її Генерального Секретаріяту і те, що „Совет" ллє помиї на Центральну Раду, називає її буржуазною і таке инше, є ганебний вчинок, позаяк Центральна Рада складена з селянських, військових та робітничих депутатів, вибраних 1-шим Всеукраїнським Зїздом селянських, робітничих та військових депутатів, перевибрана і доповнена селянськими, робітничими та військовими депутатами других націй на 2-гім і 3-тім таких же зїздах, тобто складена з представників всього трудящого народу України, що Генеральний Секретаріят складаєть ся з самих дійсних соціялістів, вибраних Радою і цілком їй підлягає, що Рада увесь час є у згоді зі всею демократією України і цілком відповідає перед всіми народами України і що „Совет" може розповсюджувати свою владу лише на Московію і не повинен втручати ся в справи самоопреділяющих ся націй, ми, стоячи на твердім ґрунті під гаслом „Мир всьому мирови", ухвалили:

Виявляємо повне довіре Укр. Центр. Раді та її Генеральному Секретаріятови, яко представникам всього трудящого народу України.

Рішучо протестуємо проти вчинків „Совета Народних Комісарів", який посягає на права Укр. Центр. Ради та Генер. Секретаріяту і починає війну між народами Росії і України.

Вимагаємо, аби центральне правительство негайно було складене з представників соціялістичних партій усіх народів населяючих Росію.

Аби не було арештовано делегатів Всерос. Уст. Зборів, які являють ся виразниками волі всього народу російської федеративної републики, а те зібране повинно бути улаштоване негайно.

Всіх товаришів, затуманених большевицькою дурійкою, закликаємо опаматати ся і не губити революцію, здобуту кровю наших братів.

Робимо заклик до всього українського вояцтва приєднати ся до нашої резолюції, піддержати свій Тимчасовий Уряд і прикладати всі сили, аби закріпити здобуту свободу.

Голова зборів **Сницар.** Писар **М. Мироненко.**

Розгром українських організацій у Петрограді.

В ночи на 21. грудня великі відділи червоної гвардії окружили український революційний штаб у Петрограді, заняли помешкане штабу та після трусу забрали всі матеріяли й документи.

В помешканю Краєвої Укр. Ради було чотирох виборних членів Ради: Квітко, Дзюбан, Бойдюк і Попельчук. Їх відправлено під конвоєм в Смольний інститут. По приказу народних комісарів приступлено до розшукування решти членів українського штабу, яких не удилось арештувати тої ночи.

Помешкане штабу розгромлено. Для Українців сей трус і арешти були зовсім несподіваними.

Розігнане Укр. Ради в Пскові.

У Пскові розігнано силою українську військову раду, яка представляє 300.000 українських салдатів.

Українці петроградського гарнізону.

Народні комісарі відмовляють ся пропускати українське військо з північного фронту через Петроград. В самім Петрограді зісталось небогато салдатів-Українців. Вони готові кождої хвилини виїхати на Україну.

Ранком 21. грудня декотрі частини українського війська — в їх числі електротехнічний батальон — відправились на залізничу стацію, але їм по приказу народних комісарів не дали вагонів.

Петлюра в справі розгону укр. організацій.

Генеральний секретар військових справ, С. Петлюра, післав Криленкови слідуючу телеграму:

„До мене дійшли відомости, що ваші військово-революційні комітети арештували в Минську, Полоцку та Пскові українські фронтові й армійські ради. Майте на увазі: 1) що місце арештованих займуть инші; 2) що українські салдати за всяке насильство над тими товаришами, яких вони вибрали для порядкування українських справ, зуміють відповісти, як підповість їм їхня любов до братів; 3) коли у вас є сила приказувати вашим військово-революційним комітетам, то прикажіть негайно увільнити арештованих і далі не робіть ніякого насильства над ними. Для відповіди даю термін 36 годин. В противнім випадку знати-му, що робити. Відповідальність за наслідки нести-муть насильники й ті, хто штовхає їх до сього своїми розпорядженнями".

Віроломна зрада народних комісарів.

Український військовий штаб у Петрограді післав зі свого складу комісію для переговорів з народними комісарами в справі ліквідації конфлікту між Україною й Радою петроградських комісарів. В сю пору в Смольнім інституті було арештовано українську Комісію. Опісля в ночи зроблено трус в помешканю штабу. Представитель Войденка там не було; він розмовляв тоді по прямому проводу з Києвом. Довідавшись про арешт революційного штабу, Войденко поїхав на селянський зїзд і запротестував там проти віроломної зради народних комісарів.

Похід большевиків на Україну.

Рев. Комітет 11-тої армії запропонував рев. Комітетови окремої армії негайно післати полк для заволення стації Шепетівка. Всім частинам поручено ніяк не відпускати Українців, арештувати Ради з усім майном й артилерією та переходити на західний фронт. Революційний комітет 11-тої армії відправив у Жмеринку два полки. „Юзисти" штабу на знак протесту проти большевиків припинили роботу, так що 11-та армія відрізана від штабу фронту.

В 7-мій армії організують ся також відділи проти України. Большевицький комісар 7-мої армії приписує „оставити Українців в спокою, аби боронили Україну тай Раду" — а большевикам формувати ся в батальон для боротьби з Україною.

На Харків сунуло богато большевицьких ешелонів. Але українські відділи знищили залізничі шини між Бахмачем і стацією Чемовка та так задержали большевицьку навалу.

(„Робітнича Газета").

До української людности.

По великій російській революції для нашого народу, як і для всіх народів Росії, настала бажана воля.

Нині кождий нарід може розвивати ся в повній мірі і будувати житє своє так, як треба для його щастя.

Але здобути щастє не можна без науки. Тільки вона вказує шлях до сього, тільки вона навчає, у чім те щастє.

Доси народови з оплачених ним податків давали тільки крихти. За ті крихти відкривали так звані народні школи. Звідти виганяли рідну мову і давали тільки початкову науку, яка не може просьвітити очий народних.

Тепер справа змінилась. В школі повинно залунати вільне, правдиве слово.

На селах повинні закладати ся вищі від початкових школи, в які можна буде переходити просто.

Нині все буде робитись для того, щоб просьвітити нарід, щоб довести дітий його до такої високої науки, яка потрібна для людського щастя.

А для того треба знати житє своє й чуже, і старе й нове, — і правдиве про се знатє діти народу будуть діставати тепер в школі.

Ся школа від нині буде не тільки вільна по думках і правдива. Вона буде рідна.

Доси забороняли в школах розказувати про наше рідне житє, про історію народу, бо боялись, що просьвічені народи вахоче вернути свої права, відібрані у нього колись-то.

Доси не пускали в школу рідної мови, бо хотіли знищити наш нарід; не давали розвивати ся його духови. Тепер школа має бути рідна, — в ній діти навчати-муть ся і чужого і свого, знати-муть про своїх батьків та дідів, що працювали для нашого щастя.

Нині ся наука буде вести ся на рідній мові; для нас, Українців, — на українській.

На рідній мові повинно йти навчане уже з сього року, і наші селяни повинні, чим тільки можуть, підтримувати рідну школу. Проти української, рідної мови і рідної школи ріжні вороги народу плетуть небилиці, звучи сю мову мужицькою і кажучи, що в наших школах ми добудемо меньше науки ніж у російській. Не треба вірити сим людям, бо вони або самі темні, або не желають добра нашому народови.

В Росії старого ладу не стало, але слуги його зістались. Їх небогато, але вони баламутять нарід, бажаючи вернути старе своє панованє і знов кинути нарід у неволю. Вони через те підбивають нарід проти української школи.

Не слухайте тих ворогів народу. Слухайте наказів Генерального Секретаріяту, який всі народи України хоче вести до щастя.

Генеральний Секретаріят вважає, що у кождого народу повинні бути свої рідні школи, як се є по всім сьвіті.

Нехай же нарід віддає дітий своїх до рідної української школи, а ми, зі свого боку, будемо допомагати справі рідної осьвіти і порадою, і людьми, і книжками.

Генеральний секретар Народної Осьвіти
Ів. Стешенко.

(„Зоря", ч. 22-23, з 18. падолиста 1917).

Теперішна граница Холмщини є міродайна.

Так заявив предсідатель української мирової делегації Ал. Севрюк.

Александер Севрюк, предсідатель української делегації, яка підписала мир з центральними державами, мав інтервю з редактором віденської „Нае Фрає Пресе", в якім пояснив редакторови сеї газети холмську справу. Ал. Севрюк ще досить молодий чоловік; числить тепер 29 літ житя; походить родом з Київщини.

Обговорюючи холмську справу, Александер Севрюк заявив, що Україна цілком не думає вдавати ся у ворожі відносини з Польщею та иншими державами. Неправдою однак є, щоби приділене Холмщини до України було злочином супроти Поляків; се виходило би, що Поляки творять в Холмщині більшість. Справа однак мається цілком инакше. Поляки хотіли не лише загарбати Холмщину, але хотіли також одержати доступ до Чорного моря. В той спосіб вони без сумніву прямували до загарбаня українських земель. Границя, установлена в Берестю, є може не ідеальною, одначе відповідає етнографічним відносинам. Ніде у сьвіті нема границь ідеальних, тому і ми не можемо вречи ся в Холмщині кождої місцевости, яку замешкують Поляки. Належить однак зазначити, що ся граница не є остаточно устелена; усталить її комісія, в склад котрої ввійдуть також польскі делегати. Ті делегати будуть могли висказати свої бажання і жалї. Ми хочемо вблизкити ся до бажань Поляків. Маємо іменно намір, коли на Україні запровадить ся лад і порядок, дати населеню Холмщини змогу висказати свою волю при помочи плєбісцисту. Нехай воно само скаже, чи до Польщі чи до України воно хоче належати. Плєбісцит могби і тоді відбути ся, коли многі українські селяни, вивезені в глиб Росії, а також і ті, що служать в російській армії, не повернуть ще до Холмщини. „Як сей плєбісцит випаде — сказав Севрюк з усьмішкою на устах — на разі не можна відгадати, але в кождім разі не випаде він по думці польських графів і баронів. Не бажаємо на заході мати ворогів і тому хочемо жити з Поляками в згоді. До сього повинні стреміти також Поляки. Але вони стремлять до позискання Волині і Поділя. Серед таких обставин мирне житє з ними буде виключене. В кождім однак случаю ми прямуємо до упорядкування всіх спірних питань з Росією і Польщею". — Обговорюючи сю справу з редактором газети „Райхспост", Севрюк додав ще отсе пояснене: В Берестю запала умова, що мають бути узгляднені також бажаня польського населення в тих частях, де воно творить більшість. Комісія, яка має занятись спірною справою, буде складати ся не лише з Українців і Поляків, але також з представників Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії і Туреччини. Останні будуть людьми безсторонними і узгляднять бажання обох народів. **Зачеркнені у Берестю точки пограничя є міродайні для тих частий, де українське населене є в більшости. Відступити від сеї границі можна буде лише тоді, коли сього зажадає етнографічна засада розділення обох сих народів.**

ДОПИСИ.

З PHILADELPHIA, PA.

Апель комітету концертового Просьвітно-Драматичного Товариства ім. Івана Франка до всего філядельфійського українського люду.

Народе український!

Скоро український нарід сьвяткувати-ме другі роковини смерти сего великого чоловіка, котрий своїм генієм, своєю неоціненою працею, своїми великанськими заслугами, які полишив у спадщині свому народови, займає перше місце між найкрасшими синами України. Імя се з найбільшою пошаною повинна згадувати кожда поступова людина по всій Україні дорогим і сьвятим воно повинно статись українському робітництву.

Імя се найбільшого нашого поета-письменника і громадянина, найкрасшого сина України — Івана Франка.

Найбільші імена, найбільші сини культурних народів сьвіта, нагадують імя його...

В души кождого народу імя його записалобись буквами золотими, незатертими!

Бо сорок кілька літ він розбив великий твір артистичної будови, розбив душу українського люду.

Ціле житє своє боров ся за правду і свободу поневоленого українського народу. Був нам каміньяром, котрий розбив велику скалу ґраніту, що заступала сьвітло правди, волі, свободи.

Бо сорок літ доптав стежку по терністій, зарослій бурянем дорозі.

Сорок кілька літ годував се бідне, невидюче, заковане дитятко — люд український. Годував його горем свого серця, напував його цілющою водою своєї великої душі.

Бо болі наші заповнили його груди і кровю серця списані приніс в жертві поколіням.

Обдарував се бідне дитя чистим золотом, перлами дорогоцінними.

Житє своє ціле, повне сиріцтва і нужди, поклав під зранені ноги сего загубленого дитяти-сирітки.

Він його до цїли, красшої долі, збудував йому сьвіт новий, сторожив його, видвигнув!

Був провідником, що вказав шлях на стрічу красших надій, ранної зорі.

Випровадив з тяжкої темряви, через яку висїла над його вітчиною.

Бо прийшов він до нього тоді, коли нарід замучений конав в чорній задумі, в непробудженім сні. Коли всякі грабіжники стягали з нього останню сорочку, коли всі відцурались його. Коли лихвар, шинкїр віднимав у мужика послїдний клаптик землї, а сей в розпуці пропивав останню скотину. Коли давили його червінка, голодовий тиф, холера.

А плач, стогін, лунав по цїлій Україні, і під тягаром сеї нужди тверда земля угиналась, розпуки його холодне небо слухало.

Він тоді прийшов до нього! Своїм *пламенним* словом осьвітив його розум, дав йому свою душу, у його змарнілий організм вляв своє житє, кров цілющу; а щоби розбити зірвати його кайдани, прикував себе до тачки на ціле житє.

І віднайшов він, відвоював народню мову, з попелища, із згарища відгребав душу народню. І став ся Тиртеєм, що піснею, словом, що силою поступови веде, загріває до бою...

Іскри посипали ся зпід тяжкого молота, блискавиця продерла український небосклін. Заяснїло сьвітло, повіяло леготом весни.

Нарід прокинув ся!

Остовпіли кати українського люду... А темні сили збудились. І розпустили гнобителі, кати, власти своїх гнїчих собак і зачала ся скажена нагінка.

Одначе його не зламає. Він сильний!...

Се скала серед розгуканого моря, дуб на пустині серед бурі.

І він житє ціле опір ставить людській злобі, тупумству, клеветі, призирству тих, котрим хорошо валяти ся в болоті...

Непохитний він!...

Десятки літ серед гіркої нужди в тяжкій праці устояв він проти волі невидючого, засліпленого загалу, а дрожачою рукою у вічній тревозі, журбі, будував храм, знаючи се, що завтра може знищити со сьвятиню дитина, для котрої він житє своє в жертву приносить.

Погорда, насьмішки, тюрма голод — заплата...

Осамітнений, не знаходячий ніякого слова захоти, а лише іронію та злобу, далі скалу лупає, ламає ґраніт, шлях кує.

Не зломати нікому його великого духа, не попаде в розпуку. Він твердо стоїть на сім труднім становищи, бо у нього сьвята одинока ціль: свобода, просьвіток, доля красша свого народу.

І ціле житє держав за ручку се бідне дитя, держав на його живчиках свою руку, не опускав на хвилину сеї сиротки, та вказував просту і ясну дорогу, котру окропив потом, слезами кровю.

І став ся дороговказом, що значить шлях поступу. Розсипав кругом нас чари кохання, посіяв в наших серцях любов до окрадених, любов до рідного народу і краю, любов до людскости.

І ціле житє поклав у боротьбі за права та свободу і красшу долю свого народу, сего народу, що в „поті чола" працює та витворює працею своїх рук богатства, всї блага культури, і сам з них не може користати.

І розіллялось його слово по широкій країні, поплила цілюща кров в жилах замученого демоса і віджив нарід. Вбив ся в потугу, „потряс Кавказом вперезавсь Бескидом, покотив Чорним морем гомін волі глянув як хазяїн домовитий по своїй хатї і по своїм полі".

І ми, філядельфійська громада, високо цінимо се велике імя Франка. І ми, як один муж як одна душа, в роковини дня його смерти прийдемо віддразнувати сю хвилю, прийдемо поклонити ся його великим заслугам, його генію великому. Прийдемо, бо він наш батько наш геній.

Прийдемо на сьвяточний вечерок, котрий уряджує Просьвітно-Драматичне Товариство ім. Івана Франка дня 15. червня 1918 р., в Меркантіл гали, Філядельфія, Па.

Комітет.

З SHAMOKIN, PA.

Театральне представлене.

День 19. мая б. р. лишить ся надовго в памяти шамокінських і околичних Українців. Того дня заходами шамокінського „Бандуриста" відограно в тій місцевости улюблену штуку „Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці".

Справді, не хочеть ся вірити, що се представлене відограли звичайні собі зарібники. Се — можна сказати — були актори першорядного театру; який може сьміло ходити по українських громадах і виставляти згадану штуку. Всї аматори були так гарно вишколені, що жадна критика не має місця. Всї вони вивязали ся прегарно.

Ролю Охрима грав п. Годима дуже гарно і уміло. Його рухи якраз нагадували закопотаного селянина, пригнобленого журбою та злиднями. Ролю Вусти відограла пані Савіцька понад всяку похвалу. Підчас її гри публика не щадила її грімких оплесків за її знамениту гру. Деякі ще й доси не зірвять, що тверєза людина може так гарно відограти ролю пяниці. Один чоловік говорив гаке: „Отся раз упила ся! Аж шкода". Пезно найменьше гарьон віски випила. Як би так на яку слабу женщину, то і впалаб, а ся ще трохи трималась, бо досить здорова". Ролю Марусї відограла панна Коходзій, котра чарувала публику своїм милим голосочком, а говорила так чисто і виразно, що кожде слово було зрозуміле. Її рухи були також прегарні. Воно так переняла ся грою, що відчувала всї її прикрости, які наведена в любови дївчина зноситъ, і тому так добре віддала свою ролю. Ролю Гриця грав п. Бобак також добре. Ролю Хоми грав п. Кандра досить добре і уміло. Ролю Потапа грав п. Долиняк вдоволяючо. Ролю Дарини відограла панна Копистянська дуже гарно. Ролю Галини відограла панна Вишовська прекрасно. Ролю ворожки відограла панна Вишньовська надзвичайно добре. Ролю парубка Дмитра грав п. Ференц чудово, за що публика винагородила його оплесками та змусила повторити його чудердацьке диригованє. Співи пали також гарно. Парубки і дївчата вивязали ся з своїх роль знаменито. Всї заслугують на похвалу. Жаль тільки, що я всїх їх імен не знаю.

Видно, що в Шамокінців дух патріотизму до свого рідного, до своєї рідної штуки не зівяв. Сим Шамокінції дали доказ, що вони є сьвідомими Українцями, що всеї сили плекають свою рідну штуку і пісні.

На велику похвалу заслугує місцевий дякоучитель, п. Савіцький, котрий не жалує ні часу ні труду, щоби всьо було як слід. А згадана штука не є така легонька до вистави сценічно. А помимо всїх трудностий аматори так гарно пописали ся. Честь, кому честь!

Гість.

З WOONSOCKET, R. I.

Поклик до Українців у Вонсокет, Р. Ай.

На другий місяць, то є 24. червня, буде рік, як у нас основано товариство „Вільна Україна", відділ 116 У. Н. Союза. Був у часописи „Свободі" поклик щодо організована Українців в українські товариства, а зглядно до нашого тов. „Вільна Україна". Уряд на кождім мітингу напоминає членів, аби кождий член старав ся, щоби ми до року своє товариство подвоїли щодо членів. Завдяки праці нашого уряду, а також членів, ще нема року, а товариство „Вільна Україна" не то що подвоїло ся, але є втроє більше членів. Честь і слава товаришам, що так охотно вступають до нашого товариства і до У. Н. Союза. Бо, як вам відомо, наше товариство не є на те, аби розбивати або нападати на другі товариства, але ціль нашого товариства та, щоби зібрати таких людий, котрі ще до сего часу не стоять в жадним товаристві, або належать до чужих товариств. Ті люди, котрі не стоять у своїй рідній організації, то шкодять не тільки самим собі, але й цілому українському загалови, бо ті люди тратять почуте народне, тратять свою рідну мову, а опісля з таких людий роблять ся найгірші вороги свого рідного народу.

Отож, дорогі братя, гуртуймо ся в українські товариства, вписуймо ся до У. Н. Союза, бо то є наша найстарша, найбільша, найбезпечнійша, а також найбогатша запомогова організація. В нашім товаристві, у „Вільній Україні", кождий член платить 50 центів на місяць, а вразі слабости дістає 5 долярів на тиждень. При нашім товаристві основано також Молодечий Союз і на товариство вписало ся до нього 14 дітий. Тож уважайте, братя і сестри, не оплачуйте таких асекурацій, котрі вам не знані, але запишіть ся самі і свої діти до нашого товариства та до У. Н. Союза. Уважайте на свої діти, покажіть і свому поколінню, як треба шанувати свій нарід, свою рідну мову і свою правдиву віру. Законьмо, братя, всякі незгоди, подаймо собі руки, бо ми всі є дітьми одної неньки-України. А ще тут на чужій земли покажім чужинцям свою солідарність, свою любов до свого рідного краю, а також шануймо права і в тім краю, в котрім жиємо. Ідім слідами наших розумних та щирих Українців, бо розумний чоловік не буде ніколи нападати один на другого.

Отож еще раз завзиваю і прошу вас, братя і сестри, хлопці і дівчата, вступайте до нашого товариства, бо ми приймаємо без ріжниці на релігійні погляди. Можете бути собі чи греко-католиком, чи римо-католиком, чи православним, аби тільки ви були щирим Українцем. В імя наших ідеалів ставаймо всі як один, борім ся з темнотою о долю народну. Всї инші народи над собою працюють, то чомуж ми маємо бути позаду других? Тож, братя, до організованя, до любови і єдности завзиваю і прошу цілу громаду у Вонсокет, Р. Ай.

Мартин Галас.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ВИЯСНЕНЄ В СПРАВІ ЗБІРКИ З „УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ".

Хвальна редакціє! Прошу ласкаво помістити в ґазеті „Свобода" моє маленьке виясненє в справі „Українського Дня", з 21. цьвітня 1917 р. В ґазеті „Свобода", ч. 51 (ст. 5), у виказі жертв з „Українського Дня" поміщено, що в Маганой Сіти, Па., зібрано $50, а подрібного спису не надіслано. Річ мають ся так: Згаданих $50 жертвувало від себе братство св. Николая, належаче до Р. Н. Союза, а тепер до У. Р. Союза. ч. 103. О тім повідомлено Всч. о. Сидоряка. — З поважанєм, **М. Білинський.**

Дещо зі спогадів партійного робітника.

Пишучи сї спогади, я не маю, на жаль, при собі тих матеріялів та записок щодо історії нашої партії, які зібрані мною, тому подаю лише в загальних рисах ті відомости, які мені тепер пригадують ся.

Отже пригадую собі, що в 1905 році, в період загально-революційного підйому, заклав ся в Симферополі невеличкий гурт з Українців, які називали себе українськими соціялістами-революціонерами. В тім же році заклав ся подібний гурток і в Одесі. Се були лише початки орґанізації і чогось певного, скристалізованого не було.

В 1906 році праця сих гуртків починає поширюватись, і роблять ся спроби закласти українські есерівські (соціялістично-революціонерські) гуртки по ріжних селах. Так, приміром, заходами одного з членів симферопольского ґуртка заклалась невеличка орґанізація в селї Великій Михайлівці, мелітопольського повіту. Тодїж, пригадую, вперше члени симферопольського гуртка посварили ся з російськими соц.-революціонерами, бо вони не хотіли признати за членами симферопольського гуртка права пропаґувати на українській мові і повставали взагалї проти самостійного істнованя українських соціялістів-революціонерів. Натомісць було зближене з татарськими соціялістами, які підтримували Українців.

В осени 1906 року заходами членів того-ж симферопольського гуртка заклалась невеличка орґанізація серед студентів київського університету, які працювали серед київського робітництва, а також по своїх селах на Чернигівщині, Волині та Поділю.

При кінци 1906 року виникла серед членів сеї орґанізації думка скликати партійну конференцію, яка дійсно й відбула ся в 1907 році, здаєть ся на початку лютого. На конференції були представники з Таврії, Херсонщини, Полтавщини. Чернигівщини, Поділя та Київщини. Були також і ті Українці, котрі належали до російської партії соціялістів-революціонерів. Всього було небогато, 30 до 40 осіб.

На сїй конференції М. Залізняк читав доклад про основи програми, на яких має заклasти ся Партія Українських Соц.-Революціонерів.

Щодо загальної ідеольоґії то вона не ріжнила ся від ідеольоґії Рос. Со.-Рев. Головна-ж ріжниця від програми Рос. Соц.-Рев. була в тім, що на думку докладчика Укр. С.-Р. повинні домагати ся скликаня Укр. Уст. Зборів. Щодо земельної програми то було лиш сконстатовано, що програма Рос. С.-Р. для України не підходить.

Докладчик висловлював ся за необхідність закласти власну, окрему від російської партію Соц.-Рев.

З думками докладчика не погоджували ся ті присутні на конференції, які належали до російської партії і пропонували вступити до рос. С.-Р. окремою селянською ґрупою. З приводу сього докладу вивязали ся великі дискусії, які скінчили ся тим, що члени рос. Соц.-Рев. покинули конференцію, решта-ж, яка згоджувала ся з докладчиком, визнала себе установчими зборами партії Укр. Соц.-Рев. і вибрала центральний комітет партії.

Головним завданем сього Центр. Комітету була орґанізація. З сею метою Ц. К. розсилає своїх аґітаторів по селах, містах, ріжних школах (головно по учительських семинаріях). Сї аґітатори заклали цілу низку партійних ґруп. Так заклали ся ґрупи в Радомислі, Коростишеві, Глухові, на Харківщині здаєть ся в Валках, Золотоноші, Новій Олександрії, і др. З повітових ґруп найкрасше працювала радомисльська (головно щодо видавництва). Далї була закладена орґанізація в Рівному серед салдатів, а в зимі 1907 року заклала ся орґанізація серед студентів харківського університету.

Під той час деякі ґрупи Рос. С.-Р. на Україні були сильно розгромлені, і з Петербурга прибули 2 делеґати від Рос. С.-Р. до Ц. К. Укр. С.-Р.

Делеґати визнавали за Укр. С.-Р. право пропаґувати на українській мові і, навіть, визнавали за Українцями право на автономію, але були проти Українських Установчих Зборів і пропонували Укр. С.-Р. скасувати свій Ц. К. і утворити при Рос. С.-Р. окрему місцеву ґрупу. Очевидно Ц. К. з сим не погодив ся, і представники рос. С.-Р. з нічим поїхали назад.

Діяльність Укр. С.-Р. не могла не звернути на себе уваги реакції, яка чимраз побільшувала ся, і в серпні 1907 року була розгромлена найбільше діяльна радомисльська ґрупа, яка складала ся головним чином з учителів. Всього було заарештовано тоді до 30 людий. Далї почались арешти і в других місцях, і незабаром був розгромлений і Ц. К. Партії і заарештовано з його членів Миколу Залізняка та Юхима Квасницького.

Після того деяким з членів партії, які були заарештовані, пощастило еміґрувати з Росії і на чужині продовжувати свою працю, про яку вперше почули в 1909 та 1910 роках, коли появили ся виданя Баха в перекладї М. Залізняка, з початку „Цар-Голод", а потім економічні нариси.

На сім кінчаю свої спогади, гадаючи згодом, після одержаня відповідних матеріялів, подати більше докладні інформації з історії нашої партії, яка так мало відома широкому загалови.

Зазубень.

(„Боротьба").

Антін Михайлович Танський.

(Оповідане з давнини).

Давно се діяло ся. Ще тоді, як гетьмани управляли Україною, жив на Україні славний рицар, вельможний пан, полковник київський, Антін Михайлович Танський. Богато було з него людий і худоби; богато земель, сіл і хуторів подарував йому цар Петро; богато накупував Танський, взявши за жінкою, Параскою Паліївною, посагу дві куфи польського золота і срібла; ще більше забрав він ґвалтом від убогих козаків і посполитих.

Знали і поважали Танського і на Україні і в Польщі; ходила чутка про його щедрість до віри християнської і по далеких землях, де ворог Христа мордує християнина.

Частенько відтіля, з країв сербських і болгарських, а найбільше з гори Атонської, приїздили до нас, на Україну, ченці і ніколи не вертались до дому без богатих дарів; щедро наділяв набожний Українець своїх безталанних братів. Чимало попередавав Танський гроший і подарунків на Атонську гору; імя його поминалось там між строїтелями і благотворителями храму сього.

Раз якось велика халепа постигла Атонський монастир. Ватага навіжених бісурманів поруйнувала церкви, пообдирала ризи з ікон і забрала церковний скарб. Ченці поховались по горах та байраках, а як відійшли вороги, зібрались на руїнах плакали та сумувати.

Не журіть ся, діти,—почав сивий як голуб ігумен—розпука — великий гріх! Се нам за наші гріхи післав Господь; не плачте, бо ще жиють на Україні Божі душі; вони поможуть нам і може, коли Божа милість, знов во славу Його відправляти будемо Службу на сїй нашій сьвятій горі". Благословив він трох ченців і післав їх на Україну.

Холонуло серце земляків наших, слухаючи оповідання ченців. Останний шелеґ давала їм бідна вдова; повною жменею сипав вельможний пан золото в чернечі капшуки; церкви і монастирі давали свої сосуди; Антін Танський дарував барило червінців. В него ховали монахи свій скарб і знов розходили ся, щоб зібрати ще більше. Дивував ся Танський, дивлючись на те золото. „Вся моя худоба" — думав він — не більша від сего. Заздрість і скупість дерли його за серце... От привезли ченці й останні гроші, щоб зібрати все до купи і вранці рушити за границю. Підійшов Танський під благословене і привитав їх як дорогих гостий.

Настала ніч. Позасипляли ченці, а Танський не спить: ходить і ходить по сьвітлиці та думає тяжку думу. Перед свитанем кличе він до себе слуг своїх, братів Петра та Семена Недовірків і Матвія Скарбовского. „Здорові були, вірні мої слуги — озвав ся до них пан, та наче не своїм голосом. — Вранці поїдете ви у слід за ченцями; велика филя на Дніпрі, часом потоплять ся; дивіть ся, щоби були цілі їх гроші. Молитись-мемо за їх душі, а гроші віддасьте мені".

Знає Танський, кому й казати такі річи. Обидва брати — нехрещені Татари, а Скарбовский — Лях; служив він колись у гетьмана Потоцкого, як той ходив на Хвастів, украв у него гроші, утік до Палїя і переказав йому, де стоять Ляхи. Несподівано напав Палїй на Ляхів і вирубав їх в пень, а Скарбовского при собі оставив.

„Добре, пане"! — відказали слуги.

„Як буде все гаразд, — каже Танський — зроблю вас сотниками, і кождому подарую по хуторови.

Поїхали вранці ченці; за ними і кати їх; наздогонили їх коло Дніпра, повязали їм руки тай вкинули у воду; забрали гроші і привезли до Танського. Справдив Танський своє слово: зробив їх сотниками, подарував маєтности тай стяв їм голови в поході, буцімто за зраду.

Думав Танський, що й не дізнають ся люди, де досяг він таку силу гроший; одначе Бог не допустив. Потонули два ченці, а третий був чоловік великої сили, пірвав мотузки і переплив Дніпро. Довго, без гроший і хліба, блукав він по чужих землях, поки дійшов до Атонської гори і розказав, як що було.

Сам ігумен поїхав на Україну.

Приїздить до Танського тай зачав він на самоті корити його: „Душогубче! Занапастив ти душі християнські, пролив кров невинну, обікрав церкву Божу. Покай ся, поки час! Віддай тії гроші, що втаїв, тай іди служити Богу; може Він ще помилує тебе".

„Які гроші? — питає Танський. — Відчепись, божевільний старче"!

Тяжко заплакав старий ігумен, — бачить він, що зло опанувало душу Танського.

„Віддай хоч половину, коли не хочеш покаятись. Віддай хоч посуди церковні!" — сказав ігумен.

„Не дам тобі нічого, бо у мене ні гроший, ні посудів ваших", — відказав йому Танський.

Перехрестив ся старий ігумен та відійшов собі. Став на високій могилі і принародно наложив на Танського таку клятву:

— За те, що Антін Танський занапастив неповинні душі, втаїв церковні гроші, земля його не приймати-ме; добро його, придбане неправдою, щезне як віск від лиця огня, перейде чужим людям, і рід його в нівеч зведеть ся.

Сумно стало людям, як почули такі річи; один тільки Танський не йме їм віри; пє, бенкетує і дере людий ще гірше. Так і вмер, не покаявшись.

Поховали його сини; ще не вспіли і добром подїлити ся, як щось страшне почало діяти ся. Тільки що зайде сонце і трохи притемніє, як із домовини вилазить старий полковник, борода по пояс, очи палають пекольним огнем, з рота полумя сипле, права рука на серці, в лївій пернач держить, і ходить, аж поки півні не заспівають, а тоді застогне так, що чуб у гору лїзе, — і знов лагодить ся в домовину.

Думали-гадали сини, що їм робити, — бачать, що правду казав ігумен. Позвали печерського архимандрита, розкопали могилу, аж лежить старий Танський, неначе живий, — тільки борода відросла і нігті повиростали. Взяли сини осиковий кіл і пробили Танського наскрізь, архимандрит прочитав молитву і наложив закляте, щоб не виходив більше з домовини.

І тепер старі люди таке розказують на Україні про полковника Танського, і показують ще ту могилу, де прокляв його ігумен.

Імперіялїзм з ліва.

Майже рівночасно в справі українській заговорили большевики київські і харківські.

В Харкові Рада Робітничих Депутатів висловила ся проти приєднаня Харківщини та української частини Донщини до України. Треба сказати, що ся постанова винесена після того, як селянство Слобідської України, тобто Харківщини, українських частин Курщини та Вороніжчини, через своїх виборних ще не так давно висловило ся за те, щоби їх приєднано до України.

Чи не нагадує ся постанова Харківської Ради думки кадета Кокошкіна, котрий складаючи інструкцію 4-го серпня для Ґенерального Секретаріяту, теж відрізав від України Харківщину, Катеринославщину та Таврію.

Але тоді ще не було постанов селянства, найбільшої частини людности нашого краю; про приєднане до України. І кадет Кокошкін тоді ще міг сяктак сховати свій імперіялізм.

А тепер вже харківським большевикам свій націоналізм, свою корисну для імперіялістичної великоросійської буржуазії постанову прикрити нема чим.

Хай вибачать нам большевики, коли сю постанову їх харківських товаришів назвемо імперіялізмом з ліва.

Ще виразнійше виступає напрям імперіялістичний київських большевиків.

Звісно, великі спеціялісти щодо всяких солодких побрехеньок для запамороченя робітничої голови, большевики в Києві скрізь і всюди твердили, що вони признають за українським народом право на повне самоозначене.

Вони навіть говорили нашим салдатам та робітникам, що Україна, коли схоче, може навіть відлучити ся від Росії, що воля українського народу для них закон. І вони, підчас київських подій, залицяли ся зі всеї сили навіть до самостійників. Робило ся се, звісно, длятого, щоби розколоти українську демократію.

Але тепер, коли большевиків примушено було прилюдно заговорити про українську справу, київські большевики в своїй ґазеті заговорили такою мовою, яку ми чули... від кадетів, меньшевиків та російських соціялістів-революціонерів.

Послухайте, як співає централістично-імперіялїстичні пісні „Пролєтарська Мисль" про українську справу.

„Питане про федерацію або про відокремлене — се питане про повстане проти червоного Петрограду".

От-так то большевики поєднали ся з кадетами.

Київські большевики проти вільцого союза народів Росії, проти федерації.

Вони вважають, що домагане з боку українських соціялдемократів, союза всіх народів Росії, спілки робітників всіх націй російської держави — се розбите сил пролєтаріяту!

Вперше чуємо, що союз означує розєднане. Ся премудрість хиба для малих дітий, для немовляток політичних, що стали часово коло робітничої справи в Києві.

Для них союз народів се повстанє проти революційного Петрограду.

М. Г.

(„Робітнича Газета").

ЧИТАЧІ „СВОБОДИ" гордять ся своєю ґазетою. Вона пише так по щиростн, так зі серця, так переконуючо, що кождий Українець се чує, що то його ґазета. Нехай же кождий Українець платить також щиростию і стараєть ся поширити „Свободу" між знакомими.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

На фронт або до праці.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Безробітні люди, або мущини у війсковім віці, не заняті при корисній роботі, будуть мусіли служити при війску, коли сами не візьмуть ся до якоїсь праці, яка допомогла би правительству виграти війну. Отже всі мущини у війсковім віці будуть мусіли або служити при війску або йти до праці. Таку заяву зложив генерал Енох Кравдер, який завідує всіми війсковими справами. Сей закон входить в житє з днем 1. липня 1918.

День воєнних ощадностий.

Міністер фінансів Віліям МекАду назначив день 28. червня яко Народний День Воєнних Ощадностий. До того дня повинні приготовити ся всі люди, товариства, клюби, орґанізації, і взагалі всі інституції. Вони мають повести по цілім краю аґітацию і ділом доказати, що вони високо цінять ідеали, за які Злучені Держави пішли до війни проти ненависного німецкого мілітаризму. Своєю працею всі ми мусимо доказати ворогови нашої держави, що як наше правительство так і ми є проти нього, проти його нахабности, проти всіх його злочинів, поповнених на безборонним населеню Сербії, Чорногори, Бельгії, Польщі і Украіни. Підкріпаймо наше правительство аж до кінця остаточної його побіди над сьвітовою небезпекою, а се зробимо найкрасше тоді, коли в день 28. червня, в день народного сьвята, всі як один закупимо якусь скількість воєнно-щадничих марок.

Прийшов час, коли капітал мусить порозуміть ся з працею.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Правдиві й осторожні заяви, що край сей мусить охочо і безпроволочно приготовити ся стрінути услівя нової ери, в якій праця і капітал мусять прийти до цілковитого порозуміня, а старі суспільні порядки і всякі привілеї мусять стратити вартість, піддано минувшої середи на третій сесії над радою Народного Товариства Промисловців у Вальдорф-Асторія готели в Ню Йорку. Ріжні бесідники казали, що промисловці мусять залишити свої пляни про передвоєнні житєві вигоди і приготовити ся до факту, що воєнна платнича тарифа мусить бути задержана і по війні. Праця і капітал мусять війти в тісне порозуміне ще заки Німеччина почне сьвітову конкуренцию. Елліс Гавленд, редактор газети „Джорнал оф Коммерс", поясняв теперішну конечність промислового порозуміня і кооперації, бо — казав він — при теперішну пору в краю є всі елементи, потрібні для зродженя большевицької небезпеки між американським народом. Він казав, що Америка находить ся на лихій дорозі і напрям сеї дороги треба конче змінити, щоби завчасу запобігти катастрофі. Джеймс Фаґан, письменник, з Вейверли, Масс., присьвятив також пару слів сій справі. Він сказав, що в Америці є богато таких факторів, які зродили в Росії большевизм. Він також наставав на те, аби праця і капітал подали собі руки і рамя в рамя стрічали всякі небезпеки, або приготовились до цілковитої руіни.

Редактор Гавленд піддав гадку, щоби вже відтепер приготовлятись до стрічі небезпечної німецкої конкуренції по війні. Він заявив промисловцям, що се вдасть ся лише тоді, коли теперішної платничої скалі не будеть ся знижувати, бо се викликало би великі непорозуміня. Він подав цікаві дані про кошти теперішної війни, яка до кінця серпня біжучого року буде коштувати аліянтів около 384.000.000.000 долярів. Перший рік війни коштує Америку 21.000.000.000 долярів. Він каже, що за сю суму Америка могла побудувати 257 Панамських каналів або 56 зелізниць вокола сьвіта на північ. Кождих вісім днів війни рівнаєть ся загальному коштови Бурської війни, а кождих 50 днів рівнаєть ся коштам домашної війни. Кождий день війни Америки коштує 28 центів кождого мешканця сього краю денно. А про людські знищеня, виряджені війною, він подав факт, що 126 титулованих англійських родин перестало істнувати. Крім того — кінчив Гавленд — з окопів приходить нова нація, яка видвигне висше спільне щастє людства і яка, задля своїх широких поглядів, стане новим інтернаціоналізмом. — Джеймс Фаґан подав статистику людських жертв в теперішній війні. Він сказав, що відколи Америка виступила до війни, американські промисловці стратили 10,000,000 робітників із загального числа 40,000,000. Тепер під оружем є що найменьше 40,000.000 людий, а крім них є вже около 30,000.000 раненних, а 16,000.000 цілком до нічого нездібних.

Реґістрація німецьких женщин.

В понеділок (17. VI.) пічнеть ся реґістрація німецьких женщин, які поставлені тепер в тесаме положенє, що й німецькі мущини. Реґістрація буде продовжатись до 26. червня. Всі женщини в сім краю, висше 14 літ житя, які є горожанами, підданими і т. п. Німеччини, мусять реґіструватись. Австро-угорські женщини сього не потребують робити, так як і австро-угорські мущини. Реґіструватись мусять також американські женщини, які вийшли заміж за Німців, о скільки вони жиють з ними. Німка, яка вийшла заміж за американського горожанина, але з ним цілком розвела ся, або він відумер їй, задержує свій горожанський привілей, коли стало мешкала у Злучених Державах, о скільки вона не зробила формальної заяви, що зрікаєть ся горожанства. Німецькі женщини, які зложили свою заяву стати тутешними горожанами, і мають в посіданю перші папери, мусять також реґіструватись. Притім будуть також відбивати пальці.

Нагорода для тих, що продали найбільше бондів.

Три поліцаї у Ню Йорку, які розпродали найбільше бондів третої позички свободи, одержали заслужену нагороду від президента „Амерікен Стіл Експорт" компанії. Оскар Гетлер, який спродав бондів за 806.200 долярів, дістав в нагороду 1000-доляровий бонд; Іван О'Коннел, який спродав бондів за 588.250 долярів, дістав в нагороду 500-доляровий бонд; Віліям Пібоди, який спродав бондів за 402.850 долярів, дістав в нагороду 100-доляровий бонд. Обчисляють, що нюйорські поліцаї розпродали що найменьше за 20,000.000 долярів бондів останної позички свободи.

2-літна дитина говорить і читає.

Марта Спрінґер, дочка Івана Спрінґера у Монтеи Вю, Каліфорнія, здобула собі сьвітовий рекорд умового розвитку, бо числить вона тепер лише 26 місяців житя, а вміє говорити і читати, наче 8-літна дитина. Батько каже, що се треба завдячити йому, бо він без перестанку учить дитину говорити, а також читати. З тої нагоди професори місцевої колеґії і практичні педаґоги й психольоґи зібрали ся на наради, де приведено також дитину. В їх присутности дитина читала книжку через сорок минут, а також говорила з професорами. По сій пробі всі професори одноголосно заявили, що геній дитини є вправлений, а не вроджений. Дитина читає і говорить около 2,000 слів. На свій вік вона є завелика, їсть богато і спить добре.

„Амеріка фрі контри"...

Адвокат Юрій Гопкінс у Ню Йорку вніс скаргу на свою жінку, жадаючи розвестись з нею. У своїй заяві адвокат Гопкінс твердить, що його жінка попілювала публично другого мущину, а коли він звернув їй на се увагу, вона злобно відповіла йому, що Америка є вільна держава, і тому вона (жінка Гопкінса) може робити, що їй вподобаєть ся, а чоловік не має до неї найменьшого права...

Закон про неробів у Ню Йорку.

Губернатор нюйорського стейту заявив, що закон про неробів, який змушує кождого до якоїнебудь корисної праці війде в тім стейті в житє з днем 1. червня б. р.

КАНАДІЙСЬКІ ВІСТИ.

Убитий поїздом.

В середу, 8. мая б. р., о годині 6.30 рано сіпіярський поїзд забив Василя Білоуса, коли сей переходив через сіпіярську треку на Сотерленд улици в Вінніпеґу. Підчас сього випадку не було сьвідків.

Православний піп покараний за бійку в церкві.

В середу 8. мая у Вінніпеґу відбула ся розправа проти о. Артемія Дудки, православного попа, який в церкві побив свого парохіянина Івана Гаврилюка хрестом по голові. Піп заплатив 10 долярів кари і кошти.

Украли гроші в церкві.

„Український Голос" доносить, що на сам Великдень Василь Трач, зпід ч. 560 Манітоба улиці у Вінніпеґу, пійшов до церкви на богослуженє і в церкві хтось вкрав у нього 250 долярів, які він мав при собі в кишени.

Два роки арешту за крадіж.

Дня 29. цьвітня вінніпеґський суд засудив Михайла Барку і Осипа Вирожещка на два роки арешту за крадіж. Франка Мораньского, їх спільника, засуджено на один рік арешту. Всі трох вони взяли зі собою Марічину Марчука до хати при Магнус евени у Вінніпеґу і там, обпоївши його добре, забрали в нього 410 долярів. Відтак вийшли вечером на улицю і разом зі Стефаном Душенком напали на трох Жидів, як сї йшли до синаґоги на молитву. Душенка засуджено на кару 30 долярів гривни і кошти, або три місяці арешту.

Француз убив двох Українців.

Француз Петро Гульо, з округа Кіплінг в Саскачевані, пійшов на фарму свого сусіда Івана Бориса і убив його рушницею. Відтак пійшов до хати Бориса і убив Іванового батька, Петра Бориса. Свій злочин поповнив з пімсти за се, що Бориси мали його ошукати при винаймі фарми, як сам Гульо признав ся в суді. Се стало ся 29. цьвітня.

Намовляв свою жінку аби віддалась за другого.

Інспектор моральности в Торонто, Онтеріо, арештував Ірля Ду Сона, який підмовляв свою власну жінку, щоби вона віддала ся за другого чоловіка. Кажуть, що Ду Сон мав навіть справити своїй жінці сукню, як ся йшла до шлюбу з иншим.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Примусова женитьба в Німеччині.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Амстердамська телеграма до лондонського „Дейли Експрес" доносить, що німецька комісія, покликана для розсліджения причини упадку числа уродин в Німеччині, запропонувала завести в державі примусову женитьбу для молодців, які не покінчили ще 20-го року житя. Для переведеня того пляну в житє правительство має дати грошеву поміч, і кождий, що не схоче женити ся, буде строго караний. Наложить ся також кари на тих, які оженились або ще оженять ся, але з власної волі не будуть мати дітий.

Правительственний звіт виказує, що протягом 1915-16-17 років Німеччина стратила 2,000.000 новонароджених дітий. В 1916 році в Німеччині було 40% уродин меньше ніж в 1913 році; в тімсамім часі в Англії і Валії число уродин впало лише о 10%.

Кайзер не сподіваєть ся ще зараз кінця війни.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on May 27, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Один визначний офіцир американської армії повідомив міністерство війни, що німецькі жовнїри не сподіваються сї виграти війну перед 1925 роком. Сей офіцир щойно тепер вернув з Франції. Він каже: полонені заявляють, що їх товариші є тої думки, що Европи не можна буде здобути для Німеччини перед 1925 роком. Їх не ведуть на смерть з фальшивою надією, що в сім році наступить конець війни. Їх приготовано на довгу війну. — Посол Гавсман, говорячи у віртемберськім соймі, сказав, що треба приготовляти ся до пятої зими війни.

Новий лік на сухоти.

Професор Доменіко Льо Монако, директор біохемічної секції в академії Лінсея в Римі, оповістив, що по сімох роках напружених дослідів йому вдало ся винайти новий лік на сухоти. Є ним звичайний цукор, змішаний з деякими хемічними складниками. Сей лік в дуже короткім часі убиває сухотяні бацилі.

Під сю пору в Англії є цілковите бельгійське місточко, яке має 7.000 мешканців. Зветь ся воно Елізабетвіл, в честь бельгійської королевої Єлисавети, і лежить в повіті Дурґем. Ще недавно на площі, де тепер лежить се місточко, була зелена трава і управна ріля.

Аргентина признала, независимість фінляндської республики.

В Англії знесено пісні дні.

Родимці! Купуйте календар Українського Народного Союза, який коштує разом з пересилкою тільки 50 центів.